

Samantekt: Vegvísun að ferðamannastöðum – brún skilti

Ólöf Kristjánsdóttir, samgönguverkfræðingur M.Sc. – Mannvit

olof@mannvit.is

Skýrsluna er hægt að nálgast á vefslóðinni: <http://www.vegagerdin.is/upplýsingar-og-utgafa/>

Tilgangur þessa verkefnis var að skoða hvernig Vegagerðin geti notað brún skilti til auðkenningar fyrir þjóðgarða og aðra ferðamannastaði. Sérstaklega voru skoðaðir brúnir vegvísar vegna vaxandi fjölda ferðamanna og metið hvernig best væri að innleiða brúnan lit á skilti í reglugerð um umferðarmerki héraendis. Þjóðgarðar eru sérstök landsvæði sem hafa mikilvægu hlutverki að gegna, og innan þeirra eru þjóðvegir sem Vegagerðin er veghaldari að. Víða erlendis er notað einkennandi útlit á skiltum að og innan þjóðgarða til að styrkja ímynd þeirra, tákna gildi og markmið þeirra, og einnig til að vegfarendur þekki þau á augabragði. Þannig eru vegfarendur stöðugt minntir á að þeir séu staddir á viðkvæmu landsvæði sem beri að ganga vel um.

Í stefnumótun Vegagerðarinnar um skilti við þjóðvegi segir: “Öll skilti í dreifbýli sem staðsett eru minna en 30 m frá miðlínu stofnvega eða minna en 15 m frá miðlínu annarra þjóðvega skulu vera í samræmi við reglugerð um umferðarmerki og notkun þeirra. Vegagerðin skal ákveða staðsetningu þeirra.” Það er því ljóst að samvinna og samtal Vegagerðarinnar, ferðamálayfirvalda, Umhverfisstofnunar og þjóðgarðanna er mikilvægt þegar kemur að þjóðvegum innan þjóðgarða og helstu ferðamannastaða og merkinga þeirra. Gott væri að til væru leiðbeiningar eða reglur um skiltun að og innan þjóðgarða og helstu ferðamannastaða, sem sameinar áherslur þessara aðila og stuðlar að samræmdum skilaboðum til vegfarenda á þessum svæðum um landið allt.

Brúnir vegvísar að ferðamannastöðum eru þekktir víða erlendis. Í Noregi, Danmörku og Bandaríkjunum sem dæmi eru notuð brún upplýsingaskilti og vegvísunarskilti fyrir ferðamannastaði. Brún skilti má sjá víðar í Evrópu, þ.á.m. í Þýskalandi, Frakklandi og Bretlandi. Nefnd Sameinuðu þjóðanna um umferð á landi gaf út sameiginlega ályktun um umferðarskilti árið 2010 þar sem segir að brúni liturinn skuli frátekinn fyrir ferðamannastaði.

Þjónustumerki

Þjónustumerki (E merki skv. reglugerð) voru skoðuð með tilliti til notkunar þeirra með brúnum lit í stað blás þegar þau eru notuð að og í þjóðgördum og ferðamannastöðum og einnig skoðað hvort gagnlegt væri að hanna nýjar gerðir af brúnum þjónustumerkjum (E).

- Hægt væri að hanna samræmt tákni fyrir þjóðgarða til að nota á skilti skv. reglugerð líkt og gert er víða erlendis, óháð sérstöku lógónum sem þjóðgarðarnir eiga hver fyrir sig. Slíkt merki mætti nota á vegvísunarskilti þegar verið er að vísa á þjóðgarð. Með því að hafa eitt samræmt merki sem táknar þjóðgarð eru skilaboð til vegfarandans skýr.
- Í Noregi, Danmörku og Svíþjóð er einnig notað sérstakt og samræmt tákni fyrir ferðamannaleiðir. Ef skilgreindar verða ferðamannaleiðir á Íslandi væri æskilegt að hannað væri eitt samræmt tákni fyrir ferðamannaleið, óháð því hvar á landinu hún/þær yrðu staðsettar eða hver væri ábyrgðaraðili kynningarefnis fyrir hana.
- Þjónustutákni fyrir skilti sem sett eru fram í handbók frá Ferðamálastofu eru að miklu leyti í takt við tákni Vegagerðarinnar. Þó má sjá dæmi um að gert hefur verið nýtt tákni í stað tákns sem er þegar til í reglugerð um umferðarmerki og vegfarendur þekkja vel. Æskilegt væri að samræma tákni sem

notuð eru í landinu. Ef ákveðið yrði að taka upp notkun brúns lits hérlendis á skilti fyrir ferðamannastaði, þá væri samræmi í því að nota brúnan bakgrunn í stað græns sem Ferðamálastofa notar.

Vegvísar

Farið var yfir hvaða vegvísa (F) væri hægt að nota með brúnum bakgrunni þegar þeir eru notaðir að og í þjóðgöngum og helstu ferðamannastöðum. Í skýrslunni eru settar fram tillögur að breytingum á rauðum staðarvísunum (F04.11) og staðartöflum (F04.21) þannig að gerð sé önnur útgáfa af þeim, brún útgáfa, fyrir athyglisverða staði, en rauða útgáfan verði áfram notuð til að vísa á opinberar byggingar og aðra þjónustustaði. Einnig eru settar fram tillögur að útliti á almennum vegvísunarskiltum með brúnum lit.

Venjuleg þjónustuvegvísun er vegvísun sem uppfyllir helstu þarfir vegfarenda fyrir vegvísun á þjónustu, þ.e. upplýsingar um hvað er í boði en ekki auglýsingu fyrirtækis. Miðað við þetta ætti vegvísun almennt séð að vera laus við auglýsingar í formi fyrirtækjanafna og lógóa. Fyrst og fremst ætti vegvísun að innihalda landfræðilegar upplýsingar um staðsetningu staðar. Mikilvægt er að reglur varðandi skilti meðfram vegum byggja á hvað er viðeigandi með tilliti til umferðaröryggis, aðgengis og umhverfisins.

Mikilvægt er að setja fram stefnu um tungumál og notkun tákna á skiltum. Almennt séð er ráðlagt að nota tákn eftir fremsta megni til að auðvelda skilning fólks frá mismunandi löndum, eða nafn staðar á vegvísun. Þar sem nota þarf texta á skilti er almennt séð æskilegt að þá sé notuð íslenska. Undantekning sé þó gerð eins og til dæmis við alþjóðaflugvelli o.þ.h., þar sé notuð íslenska og enska og einnig þegar verið er að vara við hættu.

Mótun viðmiða

Í verkefninu var skoðað hvernig viðmið væri hægt að hafa við val á ferðamannastöðum sem mættu nota brún skilti. Eðlilegt er að líta fyrst og fremst til þjóðgarða, en einnig annarra mikilvægra og vinsælla áfangastaða ferðamanna. Þá er mikilvægt að sett séu viðmið um að staðir sem fá brúnan lit á skilti uppfylli ákveðnar gæðakröfur um þjónustu við ferðamenn, þ.e. að staðurinn sé hæfur til að taka á móti ferðamönnum og veita þá þjónustu sem þeir þurfa. Viðmiðin gætu verið margskonar, s.s.;

- hver sé fjöldi ferðamanna sem sækir staðinn,
- mikilvægi svæðisins/staðarins,
- hvort á staðnum sé aðstaða og ábyrgðaraðili til að taka á móti ferðamönnum,
- gæðakröfur og/eða kröfur um aðstöðu til að taka við áætluðum fjölda,
- hvort ætti að vera skilyrði að þjónusta sé á staðnum allt árið um kring,
- og heildarstefnumótun um dreifingu ferðamanna um landið.

Þegar unnið er val á stöðum til að fá brún skilti, er hægt að horfa til þess að vekja athygli á nýjum eða lítt sóttum en áhugaverðum stöðum þar sem er góð aðstaða til að taka á móti ferðamönnum, þ.e.a.s. að nota brún skilti til að stýra dreifingu ferðamanna um landið. Þetta geta verið staðir sem ferðamenn vita minna af en ákveðið hefur verið að byggja upp aðstöðu á.

Tilgangur brúnna skilta á ekki að vera að vísa á tiltekna rekstraraðila, hótél o.þ.h., heldur að leiðbeina ferðamönnum um landið á samræmdan hátt og gefa um leið skilaboð um traust utanumhald og gæði ferðamannastaða. Slík skilaboð eru um leið áminning og hvatning til ferðamanna um góða umgengni og virðingu fyrir ferðamannastöðunum. Mikilvægt er að stefnumótunar- og skilgreiningarvinna við skiltun ferðamannastaða sé samvinnuverkefni Vegagerðarinnar og ferðamálayfirvalda og að sett sé skýr sýn fyrir landið í heild um samræmd skilaboð til ferðamanna þannig að þau séu notendamiðuð en ekki stofnanamiðuð.